

(58. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan Zijne Excellentie
den Minister van Staat, Voorzitter van
Tweede Kamer der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, den 17den September 1902.

Ingevolge daartoe van Hare Majesteit de Koningin bekomen

machtiging, heb ik de eer Uwer Excellentie hierbij, ter voldoening aan het voorschrift van art. 79 der Indische Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1895, n°. 145), aan te bieden de verslagen van de Algemeene Rekenkamers in Nederland en in Nederlandsch-Indië, betreffende hare werkzaamheden over het jaar 1901.

De Minister van Koloniën a. i.,

J. W. BERGANSIUS.

(58. 2.)

VERSLAG.

EERSTE GEDEELTE.

Uitgaven.

De bij de Algemeene Rekenkamer gerezen bedenkingen tegen de verevende uitgaven zijn, ter voldoening aan de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 122), binnen den daarbij gestelden termijn, aan den Minister van Koloniën medegeleefd.

Een groot aantal dier bedenkingen werd door den Minister opgeheven.

I. Verlenging van een leveringstermijn, in strijd met de bepalingen van het contract.

Ingevolge overeenkomst moest de levering van eene partij goederen plaats hebben vóór of op 31 December 1899. Die termijn werd evenwel bij Ministerieele beschikking van 6 Januari 1900, 1^a F, n. 31, verlengd tot 28 Februari 1900.

Er bleek niet, dat het verzoek om verlenging bij het Departement van Koloniën was ingekomen „minstens zeven dagen vóór het verstrijken van den leveringstermijn”. Was dit niet geschied, dan had het verzoek niet in overweging mogen worden genomen, ingevolge de voorlaatste alinea van art. 5 van het contract. (1).

Blijkens de beantwoording van eene bedenking der Kamer, ten opzichte van eene ten laste van den dienst 1896 verevende vordering, deelde destijds de Minister van Koloniën in bovenvermelde meening van de Algemeene Rekenkamer.

Daarenboven moest de Kamer opmerken, dat het verzoek was ingewilligd op een tijdstip dat de leveringstermijn reeds was verstreken en er dus geen sprake meer kon zijn van verlenging.

Hierop deelde de Minister van Koloniën mede, dat de goederen uitsluitend verkrijgbaar waren bij de Oil Well Supply Company te Pittsburg (Amerika) welke de herhaaldelijk schriftelijk door de aannemers tot haar gerichte aansporingen tot tijdige levering onbeantwoord liet en op een telegram van 15 December 1899 eerst den 26sten dier maand antwoordde, dat de goederen in het begin van Februari zouden worden verzonden. De aannemers waren dus niet in de gelegenheid om hun verzoek om verlenging van den leveringstermijn tijdig in te dienen. Blijkens de considerans van voormelde resolutie hadden de aannemers overtuigend aangetoond dat de billijkheid de gevraagde verlenging van den leveringstermijn vorderde.

Ware voor dat gedeelte der te verrichten levering, die in haar geheel eerst 28 Februari 1900 volbracht moest zijn, geene verlenging verleend, dan zou de verbeurde boete toch billijkheids-halve moeten zijn gerestitueerd.

Uit deze mededeeling nu bleek dat, in strijd met de voorlaatste alinea van artikel 5 van het contract, het verzoek om verlenging van den leveringstermijn in overweging was genomen.

Voorts moet worden opgemerkt, dat kwijtschelding van verbeurde boete hier niet zou kunnen plaats hebben, vermits, ingevolge de laatste alinea van artikel 5 van het contract, nalatigheid van derden in het nakomen van hunne verplichtingen jegens de aannemers nimmer gerangschikt wordt onder de omstandigheden, die

(1) Deze alinea luidt aldus:

Verzoeken om verlenging van den leveringstermijn worden niet in overweging genomen wanneer zij niet op gezegeld papier geschreven en minstens zeven dagen vóór het verstrijken van dezen termijn bij het Departement van Koloniën ingekomen zijn, en zij worden niet ingewilligd, wanneer niet overtuigend is aangetoond, dat de billijkheid de verlenging vordert.

II. *Kwijtschelding van boete in strijd met de geldende algemeene bepalingen.*

tot niet toepassing der boetebepalingen kunnen leiden en ook geen motief voor verlenging van den leveringstermijn kan opleveren.

De bedenking dat de leveringstermijn is verlengd op een tijdstip toen er van verlenging geen sprake meer kon zijn, is onbeantwoord gelaten.

Door den Minister van Koloniën werd restitutie van wegens te late levering ingehouden boete verleend, op grond dat de aannemers, die jaarlijks groote partijen schoenen aan het Departement van Koloniën leverden, doch aan wie, ten gevolge van geringe aanvraag uit Indië, in 1900 geen levering was toegewezen, getracht hadden hun werkvolk zooveel mogelijk aan den gang te houden, door de schoenen, welke vóór of op ultimo Juni 1900 behoorden geleverd te worden, langzamer te doen aanmaken, waardoor de termijn van levering werd overschreden. Volgens den Minister vorderde de billijkheid, dat de aannemers, door de geringe overschrijding van den leveringstermijn, als gevolg van de niet te voorziene omstandigheid dat haar geen schoeisel was toegewezen, geen schade leden.

De opgegeven reden kon niet beschouwd worden als eene omstandigheid geheel onafhankelijk van den wil der aannemers en buiten hun toedoen ontstaan, in welk geval alleen, ingevolge artikel 33, 4a, der toepasselijke Algemeene bepalingen, vastgesteld bij resolutie van den Minister van Koloniën van 20 November 1883, l^a F., n°. 1, de boetebepalingen niet worden toegepast.

Integendeel, door langzamer te doen werken, zij het dan om philanthropische redenen, waren de aannemers zelf oorzaak der vertraging in de oplevering en er bestond geene aanleiding voor den Staat de gevolgen daarvan voor zijne rekening te nemen.

Voorts werd opgemerkt, dat redenen van billijkheid geen aanleiding mochten geven wettig verbeurde boete kwijt te schelden.

Dit laatste kon de Minister van Koloniën niet toegeven. Wel is in de Algemeene bepalingen opgenomen dat alleen in geval van overmacht de boete niet wordt toegepast, maar hierbij moet niet uit het oog worden verloren, dat de Regeering voor zich zelve tegenover de aannemers die grens heeft gesteld, ten einde tegen veelvuldige aanvragen om niet toepassing van boete gewapend te zijn. Wanneer echter de vertraging een gevolg is van maatregelen in het belang van den werkman en de Staat hoegenaamd geen schade door de vertraging in de oplevering geleden heeft, bestaat er voor de Regeering geen reden om de boetebepalingen streng toe te passen en is eene afwijking daarvan veeleer aan te bevelen, omdat ook 's lands belang bij het aan den gang houden van het werkvolk betrokken is.

Indien door den Minister van Koloniën voor de levering algemeene bepalingen zijn gesteld, moet daarvan, naar het oordeel der Kamer, in geen geval worden afgeweken, zelfs al lijdt de Staat door te late levering geen schade.

Redenen van billijkheid hadden aanleiding kunnen geven den leveringstermijn te verlengen, indien dit door de aannemers tijdig was aangevraagd, maar niet om wettig verbeurde boete kwijt te schelden. Niet het belang van den werkman, maar dat van den Staat moet daarenboven in zaken als deze op den voorgrond worden gesteld (zie bladzijde I van de gedrukte verslagen der Algemeene Rekenkamer, behorende bij de rekeningen over 1882 en 1884).

III. *Niet-inhouding van boete, ten gevolge van onvolledige bestekken.*

De levering van eene partij goederen, bestemd voor verschillende takken van dienst in Nederlandsch-Indië, moest, volgens overeenkomst, geschieden op de daarvoor in de bestekken aangegeven tijdstippen.

Ten aanzien van de goederen, te leveren onder het merk: Departement van Oorlog, artillerie Civiele Eisch, 1900 1901, was dit tijdstip evenwel niet vermeld.

Door den Minister van Koloniën werd later medegedeeld dat, in overleg met den aannemer, alsnog was bepaald dat de levering dier goederen moest geschieden vóór of uiterlijk op 31 Juli 1900.

De Kamer leidde hieruit af, dat met de vaststelling van dien datum bedoeld werd, dat in geval van te late levering zou verschuldigd zijn de boete bedreigd bij art. 33 der toepasselijke Algemeene bepalingen, vastgesteld bij resolutie van den Minister van Koloniën van 20 November 1883, litt. F, n°. 1. (1)

(1) Dat artikel zegt o. a.: aannemers die in de nakoming hunner verplichtingen te kort schieten, vervallen in boete voor te late levering. Deze boete is verschuldigd, wanneer de goederen, die, als in casu, in het Koloniaal Etablissement te Amsterdam moeten worden gekeurd, aldaar niet zijn ontvangen binnen zeven dagen nadat de leveringstermijn is verstreken.

De levering had plaats 17 Augustus 1900, alzoo 17 dagen te laat, zonder dat boete was ingehouden.

Was dit niet geschied omdat het tijdstip der levering noch in het bestek, noch in het contract was opgenomen, en het Departement van Koloniën op dien grond meende de bedreigde boete niet te kunnen toepassen, dan moest worden opgemerkt, dat door de weinige nauwkeurigheid, waarmede het bestek was opgemaakt, de Staat eene schade leed van 3 pct. van f 680 of f 20,40.

Hierop antwoordde de Minister dat, bij het nader overleg met den leverancier aangaande den termijn van levering, van toepassing van boetebepalingen geen sprake was geweest.

Dit laatste was naar het oordeel der Kamer niet noodig. Immers daar volgens art. 3 van het contract, de genoemde Algemeene bepalingen hier toepasselijk waren, was ingevolge art. 33 dier bepalingen, boete voor te late levering verbeurd, nu de bij nader overleg vastgestelde leveringstermijn van vóór of uiterlijk op 31 Juli 1900 met meer dan zeven dagen was overschreden.

IV. Verzoek om verlenging van den leveringstermijn op den dag van onderteekening der overeenkomst.

Volgens eene overeenkomst, die door de aannemers den 1sten December 1900 en door den Minister van Koloniën den 5den d. a. v. werd geteekend, moest eene partij goederen bestaande uit bliksemafleiders, isolatoren, galvanometers, etc., bestemd voor den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië, ter verzending worden aangeboden den 15 December 1900.

Ter voldoening aan een 1 December 1900 door de aannemers gedaan verzoek, werd die termijn 12 December 1900 nader vastgesteld op 31 Januari 1901, omdat bij de uitvoering der levering oponthoud werd ondervonden, ten gevolge van onvoorziene moeilijkheden bij het vaststellen der modellen van enkele der te leveren artikelen.

De aandacht werd gevestigd op het zonderlinge feit, dat het verzoek om verlenging van den leveringstermijn reeds gedaan was op denzelfden dag (1 December), dat de aannemers de overeenkomst tekenden. Het kwam voor, dat het verkieslijk zou zijn in dergelijke omstandigheden de overeenkomst zelve nog te wijzigen.

Overigens scheen dit geval een bewijs op te leveren van lichtvaardigheid in het aangaan van contracten zoowel van de zijde der administratie, als van die der aannemers, daar de overeenkomst was gesloten, zonder dat de modellen, waarnaar geleverd moest worden, waren vastgesteld. Die onzekerheid moet wel ten gevolge hebben dat de aannemers zich door hooge prijzen voor schade trachten te vrijwaren en kan dus voor den Staat niet voordeelig zijn.

Met betrekking tot het bovenstaande deelde de Minister van Koloniën mede dat, hoewel de onderteekening van het schriftelijk contract door de aannemers eerst 1 December 1900 plaats vond, hun de levering reeds bij schrijven van 4 October te voren was toegewezen, zoodat toen de overeenkomst al bestond. Deze toewijzing toch geschiedt volgens den Minister altijd direct na de beoordeeling der offerte, zoodat men met het vervaardigen der goederen niet behoeft te wachten tot de ontvangst van het schriftelijk contract. Bij de ontvangst der door het Technisch Bureau, na vergelijking met de standaardmonsters, goed te keuren modellen, bleken, zooals vooral bij dergelijke goederen vaak geschiedt, eenige afwijkingen te bestaan. Deze konden door de contractanten, die onder verantwoordelijkheid moesten leveren, en weder afhankelijk waren van buitenlandsche leveranciers, onmogelijk voorzien worden.

Gedurende de onderhandelingen hierover, werd zooveel doenlijk met de vervaardiging der overige goederen doorgegaan.

Wel is waar was het verzoek om uitstel op denzelfden dag gedateerd als waarop het contract door de aannemers werd geteekend, en had ook het contract kunnen worden gewijzigd, doch dit zou in het onderhavige geval naar 's Minister oordeel, nog omslachtiger zijn geweest, dan eenvoudig het verzoek om uitstel toe te staan.

Na deze toelichting komt het der Kamer toch vreemd voor, dat het contract eerst 1 December 1900 door de aannemers is geteekend, terwijl hun de levering reeds 4 October te voren was toegewezen en de overeenkomst toen reeds bestond.

V. Hooge belooning toegekend voor bemoeiingen, in zake de invoering der opiumregie.

Bij Koninklijk besluit van 5 Maart 1894 n°. 7 werd aan den heer S. L. HUIZER toegekend eene belooning van f 20 000 voor het ontwerpen van werktuigen en inrichtingen tot het vervaardigen van verpakkingsmiddelen, ten behoeve van het debiet van opium in het klein, ten einde eene proef te nemen met de invoering der opiumregie. Bovendien werd in mindering van

de hem toegedachte belooning voor zijne in het belang van die invoering op Java, Madura en Lombok bewezen en nog te bewijzen diensten nader bij Koninklijk besluit van 5 Januari 1899 n. 9 aan den heer HUIZER f 10 000 toegekend, en aan zijne erfgenamen, bij de Koninklijke besluiten van 1 September 1899 n. 42 en van 23 April 1901 n. 47 telkens f 10 000. Zonder te kort te willen doen aan de groote verdiensten van den heer HUIZER acht de Kamer eene belooning van f 50 000 bovenmate hoog.

Zij vestigde de aandacht van den Minister van Koloniën op het bovenstaande, doch ontving tot heden hierop geen antwoord.

Tegen de bedenking vermeld bij § IV, laatste alinea, van het verslag over 1900, werd sedert door den Minister van Koloniën aangevoerd, dat het begeleiden naar Nederland van de voor den hoofdcursus bestemde onderofficieren van het leger in Nederlandsch-Indië bezwaarlijk kan vergeleken worden met dat van cadets voor de Cadettenschool en de Koninklijke Militaire Academie.

De officier, geleider van deze onderofficieren, wordt gedwongen om de geheele reis tot Amsterdam of Rotterdam mede te maken, terwijl ieder ander passagier 1ste klasse te Genua en Marseille mag debarqueeren, van welke bevoegdheid bijna allen gebruik maken, waardoor de reis aan boord van de Middellandsche zee naar Nederland, weinig genoegelijk is voor een enkelen overblijver.

In verband met art. 5 van het Koninklijk besluit van 20 October 1893 n. 16 (*Indisch Staatsblad* n. 306), juncto art. 1, laatste alinea, van het reglement voor den hoofdcursus (*Nederlandsch Staatsblad* n. 221), wordt voorts aan de geleiders opgedragen, gedurende de reis bepaalde leervakken met de onderofficieren te beoefenen. Ook uit dien hoofde zijn er — toen werd besloten tot reductie van de belooning aan officieren-geleiders van cadets (zie *Nederlandsch Staatsblad* 1901, n. 79), na opzettelijke overweging geene termen gevonden, om die vermindering ook toe te passen op de officieren, geleiders van de hooger bedoelde onderofficieren.

De Kamer is intusschen van oordeel, dat de aangevoerde redenen niet wettigen de bovenmate hooge belooning aan de hierbedoelde geleiders toegekend (f 100 voor iederen aan hun toezicht toevertrouwd onderofficier). Een luitenant van het Indische leger, met verlof in Nederland, die als geleider van suppletietroepen naar Indië terugkeert, maakt de reis van Amsterdam of Rotterdam uit, terwijl indien hij geen geleider is, hij te Genua kan aan boord gaan. In het eerste geval heeft hij dus ook het traject Nederland-Middellandsche Zee aan boord af te leggen en geniet hij gedurende de reis het Indische activiteitstraktament, in het laatste geval verloftraktament. En nu ontvangt de bedoelde officier, de reis op 35 dagen gesteld, voor zijn geleiden, slechts het verschil tusschen activiteits- en verloftraktament, dat is $\frac{35}{360} \times (f 2400 - f 1600)$, of ruim f 77, een bedrag dat aanmerkelijk verschilt met dat der belooning aan de bedoelde geleiders van onderofficieren toegekend.

Ook een luitenant ter zee ontvangt in dergelijke gevallen in ééns af f 100.

Reeds in haar verslag (bladz. 2 sub *d.*) behoorende bij de rekening over 1884 wees de Kamer op het hooge bedrag der vergoeding wegens verblijfkosten dat aan technische ambtenaren in dienst bij het Departement van Koloniën wordt uitgekeerd, wanneer zij zich ter zake van dienstverrichtingen op reis moeten begeven.

Sedert is hierin geen verandering gekomen.

Het college wenscht mitsdien nogmaals de aandacht hierop te vestigen. Tot toelichting moge het volgende strekken,

Volgens het Koninklijk besluit van 11 Augustus 1897 n. 36 bestaat het personeel bij het technisch bureau van genoemd Departement o. a. uit ingenieurs 1ste en 2de klasse, adjunct-ingenieurs, technische ambtenaren 1ste en 2de klasse, wier bezoldigingen in minimum en maximum worden gelijkgesteld, als volgt:

die van ingenieur 1ste klasse met die van hoofdcommiezen bij het Departement van Koloniën;

die van ingenieur 2de klasse en van technische ambtenaren 1ste klasse met die van commiezen bij genoemd Departement;

die van adjunct-ingenieur en van technische ambtenaren 2de klasse met die van adjunct-commiezen bij hetzelfde Departement.

Wanneer nu in aanmerking wordt genomen dat hoofdcommiezen, commiezen en adjunct-commiezen bij het Departement van

VI. Hooge belooning voor het geleiden van onderofficieren, bestemd voor den Hoofdcursus.

VII. Hooge vergoeding voor verblijfkosten aan ambtenaren van het technisch bureau bij het Departement van Koloniën.

Koloniën, de ingenieurs bij de marine, bij den Rijkswaterstaat en bij onderscheidene andere takken van dienst gerangschikt zijn in de 3de klasse van het tarief, bedoeld bij Koninklijk besluit van 5 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 4), dan schijnt de vraag gewettigd of er voor eene rangschikking van de bovenbedoelde ambtenaren van het gezegd Technisch bureau in de 2de klasse van dat tarief voldoende reden bestaat.

Hierbij moet worden opgemerkt, dat onderscheidene van de hierbedoelde ambtenaren hunne standplaats, hetzij in *België*, hetzij in *Duitschland* hebben en bijna dagelijks in 's lands dienst reizen.

Door hunne rangschikking in de 2de klasse van het reistarief moet wegens vergoeding van verblijfkosten f 10 per etmaal worden betaald. Bij rangschikking in de 3de klasse zou slechte f 8 per etmaal verschuldigd zijn.

VIII. *Onderstand toegekend, in strijd met het Koninklijk besluit van 20 Januari 1875 n°. 1 (Indisch Staatsblad n°. 92).*

Bij Koninklijk besluit van 15 Maart 1884 n°. 12 werd, op grond van de artikelen 17 en 19 van het reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 24 November 1859 n°. 70 (*Indisch Staatsblad* 186) n°. 27), aan de weduwe van een ten gevolge van de uitvoering van gevorderde of bevolen dienstverrichtingen overleden 2de-luitenant der infanterie van het leger in Nederlandsch-Indië, een pensioen van f 400 's jaars toegekend, ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië.

Genoemde weduwe hertrouwd in 1891, waardoor het pensioen, ingevolge artikel 21 van gezegd reglement, verviel.

In 1900 werd haar evenwel op grond van het Koninklijk besluit van 20 Januari 1875 n°. 1 (*Indisch Staatsblad* n°. 92) ten laste der genoemde begrooting een onderstand van f 400 toegekend.

Daar de weduwe viel onder het bereik der bepalingen van het bovenvermeld reglement van 1859, kon aan haar geen onderstand worden toegekend, op grond van artikel 1 van het Koninklijk besluit van 20 Januari 1875 n°. 1, als voorwaarde voor toekenning van onderstand stellende, dat men niet valt binnen de bepalingen van het reglement van 1859. Het feit dat zij in 1891 hertrouwd is en het pensioen, ten laste der Indische begrooting, daardoor verviel, kan daarin, naar het oordeel der Kamer, geen verandering brengen.

Maar afgescheiden daarvan kan niet gezegd worden dat, indien zij hertrouwd zijnde, in 1900 aan geldelijken onderstand dringende behoefte had, dit het gevolg was van het afsterven in 1884 van haren eersten echtgenoot.

De Minister van Koloniën erkende, ten aanzien van bovenbedoelde bedenking der Kamer, dat de weduwe van den overleden luitenant viel in de termen van het reglement van 1859, maar slechts tot op het tijdstip dat zij haar pensioen verloor. En nu viel er zijns inziens niet aan te twifelen, dat het Koninklijk besluit van 20 Januari 1875 n°. 1 geen andere bedoeling kan hebben gehad, dan alleen die personen uit te sluiten, welke krachtens het reglement van 1859 pensioen genoten, dus niet degenen die, krachtens dat reglement, dat pensioen verloren.

De onderstand van f 400 's jaars is uit aanmerking daarvan, krachtens het Koninklijk besluit van 20 Januari 1875 n°. 1, verleend, op grond dat de tegenwoordige echtgenoot van de gewezen weduwe niet meer in staat is om in haar onderhoud te voorzien.

Uit deze mededeeling van den Minister blijkt, dat de geldelijke nood is ontstaan door deze laatste omstandigheid en niet door het afsterven van den eersten echtgenoot.

Het Koninklijk besluit van 20 Januari 1875 n°. 1, regelende de toekenning van onderstand aan de nagelaten betrekkingen van burgerlijke en militaire Europeesche landsdienaren, in en door den dienst gesneuveld, omgekomen of overleden, en welke betrekkingen door dat sterven in geldelijken nood zijn geraakt, gaf dus geen aanleiding in casu een onderstand toe te kennen.

Hierbij moet worden opgemerkt dat, door een tweede huwelijk aan te gaan, de bedoelde weduwe het haar toegekend pensioen van f 400 's jaars vrijwillig heeft prijs gegeven.

Door de Stoomvaartmaatschappij *Nederland* werden kosten in rekening gebracht, wegens voeding aan boord van het gezin van een naar Europa vertrekkend ambtenaar, tijdens het opentocht van het stoomschip te *Samarang*. Er kon niet worden beoordeeld of dit te recht was geschied, daar niet bleek of dat gezin het hoofd vergezelde en dus ingevolge artikel 3 van het reglement vastgesteld bij Koninklijk besluit van 23 November 1896 n°. 74 (*Indisch Staatsblad* 1897 n°. 163), recht had op vrij vervoer naar Nederland.

De Minister van Koloniën antwoordde hierop, dat de bedoelde ambtenaar eerst te *Samarang* aan boord was gekomen, terwijl

IX. *Voedingskosten aan boord en schaleloosstelling wegens verplicht verblijf aan den wal niet verschuldigd door den Staat.*

het gezin zich reeds te *Soerabaja* had ingescheept en dus van daar tot *Samarang* geen recht op overtocht voor gouvernementen-rekening had.

Evenwel konden de in rekening gebrachte voedingskosten niet worden teruggevorderd en zulks omdat, ingevolge artikel 2 van de met de Stoomvaartmaatschappij gesloten overeenkomst, door haar als gouvernementenpassagiers worden erkend, alle personen voor wie passage besproken wordt, in Nederland door of vanwege den Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door de daartoe door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië aan te wijzen autoriteit".

Een dergelijk geval deed zich voor met het gezin van een ander ambtenaar met verlof, welk gezin te *Samarang* aan boord kwam, terwijl het hoofd zich eerst te *Batavia* inscheept. Wegens verplicht verblijf van het gezin aan den wal te *Batavia*, gedurende de dagen dat het stoomschip aldaar in lading lag, werd de bij artikel 15 van bovengenoemd reglement bepaalde schadeloosstelling uitgekeerd.

Ook hier was de Minister van Koloniën aanvankelijk van oordeel, dat die schadeloosstelling ten onrechte in rekening was gebracht, vermits het gezin geen recht had op vrijen overtocht van *Samarang* naar *Batavia*.

Later kwam de Minister evenwel van die meening terug. Daarbij werd het volgende aangevoerd:

De leden van het gezin waren *Gouvernementen*-passagiers, daar aan hen de bij artikel 8 van het reglement bedoelde schriftelijke opdracht tot aanvaarding der reis was verstrekt. Zij hadden dus aanspraak op de schadeloosstelling, bedoeld bij artikel 15, al ware het dat het gezin aan het reglement geen recht had kunnen ontleenen op vrijen overtocht van *Samarang* naar *Batavia*. Maar van dit laatste was, naar 's Ministers oordeel, geen sprake, daar den ambtenaar verlof naar Europa was verleend, waardoor hij en het hem vergezellend gezin recht op vrijen overtocht hadden.

De reis naar *Nederland*, op den voet van meergemeld reglement, wordt geacht aan te vangen te *Batavia*, evenwel met verplichting van de stoomvaartmaatschappijen om de passagiers casu quo te *Soerabaja*, *Samarang* en *Padang* aan boord te nemen. Gebeurt dit laatste, dan zijn het dus in den zin van het reglement *Gouvernementen*-passagiers, die te *Soerabaja* en te *Samarang* aan boord komen en doet aan die qualiteit niet af of het hoofd des gezins mede in een dier plaatsen dan wel eerst te *Batavia* zich inscheept.

X. Vergoeding uitgekeerd aan de Stoomvaartmaatschappij „Nederland” zonder verplichting van den Staat daartoe.

Aan de Stoomvaartmaatschappij *Nederland* werd f 800 uitbetaald wegens vergoeding van kosten, ontstaan door ondervonden oponthoud in de lossing van materieel te *Segli*.

Tot toelichting hiervan deelde de Minister van Koloniën het navolgende mede:

Het stoomschip *Lombok*, waarmede het materieel was verzonden, kon, volgens rapport van den gezagvoerder, wegens slecht weder niet te *Merdoe* lossen, maar moest naar *Segli* terugkeeren, alwaar op machtiging van den eerstaanwezenden officier der genie de goederen werden ontscheept.

Ofschoon de Stoomvaartmaatschappij *Nederland*, nu de lading niet alleen in rails, maar ook in schroefpalen en ander ijzerwerk bestond, geen recht op vergoeding van oponthoud kon doen gelden, heeft de vorige Minister beslist, dat haar eene schadevergoeding van f 800 in billijkheid toekwam en werd zij gemachtigd om daarvoor eene declaratie tot gelijk bedrag in te dienen.

Uit het bovenstaande blijkt, naar de Kamer meent, dat de Maatschappij geen recht op vergoeding kon doen gelden.

Het betrof dus hier eene onverplichte uitgaaf die bij Koninklijk besluit had moeten zijn toegestaan en die behoorde te zijn aangewezen op den daarvoor bestemde begrootingspost (artikel 25) luidende: „Onderstanden, toelagen en gratificatiën”.

Hierbij wordt opgemerkt, dat der Kamer geene bepaling bekend is, waarop de bewering van den Minister steunt dat de Maatschappij geen recht op vergoeding heeft, wanneer de lading uit ijzerwerk bestaat.

XI. Onjuiste toepassing van eene contractsbepaling, ten nadeele van den Staat.

In een drietal contracten wegens de levering van plaatijzer was de bepaling opgenomen, dat betaling zou geschieden naar de in het walswerk te bepalen totaal gewichten, tegen de overeen te komen eenheidsprizen, met dien verstande dat, indien meer bleek geleverd te zijn dan de in artikel 1 berekende totaal gewichten, slechts tot ten hoogste 2 pct. daar boven zou worden betaald.

In bedoeld artikel 1 waren genoemd de onderscheidene soorten der te leveren platen, van verschillende afmetingen, en, voor elke soort, het totaal gewicht der platen in kilogrammen.

Op grond van de vorengenoemde contractueele bepaling, mocht dus voor elke soort platen in geen geval meer worden gedeclareerd dan het voor die soort in het contract genoemd totaal gewicht, vermeerderd met 2 pct.

Bij het Departement van Koloniën evenwel werd die bepaling niet in dien zin toegepast.

Daar de verschillende soorten van platen alle te gelijk werden geleverd, werd, om te komen tot het aantal kilogrammen dat in het geheel in rekening kon worden gebracht, genomen het met 2 pct. vermeerderd gezamenlijk bedrag der in artikel I van het contract berekende totaal gewichten, indien uit het certificaat van weging bleek dat de platen van alle soorten gezamenlijk meer wogen.

De Kamer achtte zulks in strijd met de bedoeling van het contract. Immers het geval deed zich meermalen voor, dat de in het walswerk bepaalde gewichten van sommige soorten platen aanmerkelijk minder, daarentegen die van andere beduidend meer waren dan de in artikel I van de overeenkomst aangegeven totaal gewichten. De onjuiste toepassing der contractueele bepaling had ten gevolge, dat méér kilogrammen werden gedeclareerd dan de in het contract genoemde totaal gewichten vermeerderd met 2 pct.

Het hovenstaande werd onder de aandacht van den Minister van Koloniën gebracht. De bedenking bleef evenwel tot heden onbeantwoord.

XII. *Kosten van vervoer door de bebouwde kom eener gemeente.*

Bij § XI van het verslag over 1900 had de Kamer opgemerkt dat, in strijd met artikel 11 van het Koninklijk besluit van 5 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 4), kosten waren vergoed wegens vervoer per stoomtram van het station *Anna Paulownastraat* te 's Gravenhage naar het station van den Hollandschen IJzeren Spoorweg aldaar, derhalve kosten van vervoer binnen de bebouwde kom der gemeente.

Met betrekking tot dit onderwerp werd sedert door den Minister van Koloniën aangevoerd dat, naar zijne meening artikel 11 van genoemd Koninklijk besluit onmogelijk naar de letter kon worden toegepast. Zulk eene toepassing zou tot velerlei ongerijmdheden leiden, hetgeen de Minister door voorbeelden trachtte aan te toonen. Men heeft dus, zoo schreef de Minister, te vragen naar de bedoeling van het voorschrift, en nu zou het volkomen irrationeel zijn, aan te nemen dat deze bedoeling is: den ambtenaar in eene groote gemeente, waar meer dan één spoorwegstation is gebouwd, te dwingen zijne reis altijd aan te vangen bij het hoofdstation, ook dan wanneer hij op zeer grooten afstand van dat station woont en een nevenstation in de onmiddellijke nabijheid van zijne woning wordt gebouwd. Van zoodanig station heeft de ambtenaar in casu gebruik gemaakt en, naar de Minister meende, te recht.

Dit antwoord bracht geen verandering in het gevoelen der Kamer, ten aanzien van de toepassing, van artikel 11 van genoemd Koninklijk besluit. Dat artikel moet, naar hare meening, naar de letter worden toegepast en mocht deze toepassing tot ongerijmdheden leiden, wat trouwens niet wordt toegegeven, dan behoort het artikel te worden herzien. De voorbeelden aangehaald om het ongerijmde van die toepassing aan te toonen, kunnen dan ook buiten beschouwing worden gelaten. En al moet, waar de letter twijfelachtig is, met de bedoeling van een voorschrift worden te rade gegaan, de bedoeling is hier zeker in overeenstemming met de letter, om de vergoeding niet te geven. Een in het ontwerp-besluit van 1884 voorkomende zinsnede, ten doel hebbende uitzonderingen op den regel van het laatste lid van artikel 11 (10 van het ontwerp) mogelijk te maken, werd toch in het besluit zelf weggelaten. Nadat de Kamer op het vorenstaande had gewezen, deelde den Minister mede, dat voortaan aan haar bezwaar zou worden te gemoet gekomen.

XIII. *Kosten van eene slaappleats aan boord ten onrechte gebracht ten laste van den Staat.*

Door een ambtenaar, aan wien was opgedragen het doen van dienstreizen naar *Engeland*, werd o. a. in rekening gebracht 4 × f 1,20 of f 4,80, wegens extra kosten van eene slaappleats aan boord.

Naar het oordeel der Kamer waren deze kosten niet verschuldigd, daar zij te kwijten waren uit de vergoeding voor verblijfskosten. Immers het Koninklijk besluit van 5 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 4) kent geene vergoeding toe voor de kosten van eene slaappleats; daarenboven zouden de kosten van nachtverblijf dubbel ten laste van het Rijk komen, indien zowel de extra kosten van eene slaappleats als de vergoeding voor verblijfskosten werden genoten. Nadat de Kamer den Minister van Koloniën hierop had gewezen, antwoordde deze dat, krachtens artikel 9

van genoemd Koninklijk besluit, de werkelijk uitgegeven vracht voor de gebezigde vervoermiddelen in rekening wordt gebracht, terwijl de kosten van eene slaappleats aan boord in den passageprijs waren begrepen.

Dit laatste is minder juist. Volgens de tarieven is de prijs van een retourbiljet 1ste klasse *den Haag—Londen* f 29,50. De extra kosten van eene slaappleats ad f 1,20 per reis zijn daarvoor niet begrepen en zijn ook in de declaratie afzonderlijk in rekening gebracht.

Die extra kosten zijn dus niet als vracht te beschouwen en mochten dan ook, om de boven opgegeven redenen, niet ten laste van het Rijk komen.

Hierbij wordt opgemerkt, dat in declaratiën wegens reis- en verblijfkosten ten laste van hoofdstuk VI der Staatsbegrooting, ter zake van dergelijke reizen, de extra kosten voor eene slaappleats, na kennisneming van de bedenking der Kamer, niet meer in uitgaaf werden gebracht.

XIV. Gebrek aan spaarzaamheid bij het doen van reizen.

De Kamer heeft, evenals vroeger, herhaaldelijk er op moeten wijzen, dat bij het doen van reizen door ambtenaren en officieren, die voor de geneeskundige commissie te 's Gravenhage moesten verschijnen, niet altijd de noodige spaarzaamheid werd betracht.

Zoo vertrok een officier, die 11 Januari 1901, des morgens ten 11¹/₂ uur, te genoemde plaatse moest aanwezig zijn, reeds daags te voren, te 3 uren 26 min. n.m. uit *Laag Soeren*, en deed, in strijd met artikel 8 van het Koninklijk besluit van 5 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 4), de reis niet langs de kortste route. Had hij deze gevolgd, dan zou hij, op 11 Januari 1901, met den trein van 6 uren 31 min. v.m. vertrekkende, nog tijdig te bestemde plaatse aanwezig geweest zijn en minder vergoeding voor verblijfkosten hebben gedeclareerd dan nu het geval was.

Hierop deelde de Minister van Koloniën mede dat, naar aanleiding van de herhaalde bedenkingen tegen de vergoeding van verblijfkosten, welke niet verschuldigd zou zijn indien de door de geneeskundige commissie opgeroepen ambtenaren en officieren, in plaats van den vorigen dag, denzelfden dag van hunne standplaats waren vertrokken, aan die commissie om advies was gevraagd, waarop het navolgende geantwoord werd:

„Ter voldoening aan de opdracht, voorkomende in uwen brief van 24 September jl. La. E¹, n°. 2990, heb ik de eer Uwe Excellentie beleefd mede te deelen, dat naar het oordeel der commissie het niet raadzaam is personen, ver van hier woonachtig, nog denzelfden dag dat zij voor de commissie moeten verschijnen, herwaarts te doen komen, om reden deze personen, na eene reis van 5 à 6 uren en langer, in een niet normalen toestand verkeerden, en het geneeskundig onderzoek dan licht aanleiding zou kunnen geven tot niet juiste beslissingen.

„Daarbij is het, vooral in den winter, niet te vergen, dat de opgeroepen personen zoo vroeg hunne woning verlaten, hen op één dag eene reis te laten maken van 10 à 12 uren per spoor, en zij die niet aan spoor- of trambanen wonen, nog bovendien één of twee uren per boot of per rijtuig, omdat wij hier in bijna alle gevallen te doen hebben met personen die ziek zijn, waarvan de meesten de reis niet zonder groot nadeel voor hunne gezondheid zouden doen, ja zelfs velen niet in staat zouden wezen nog denzelfden dag de terugreis aan te nemen.

„Op grond van het vorenstaande geeft de commissie Uwe Exc. in overweging geen verandering te doen brengen in de tot heden gevolgde wijze van oproeping.”

De Minister van Koloniën heeft in overeenstemming met dit advies geen termen gevonden tot terugvordering van de volgens de Kamer te veel betaalde vergoeding voor verblijfkosten.

Hoewel de juistheid der door de commissie aangevoerde gronden ook door de Kamer wordt beaamd, moet zij niettemin doen opmerken, dat de in casu gedane reis van *Laag Soeren* naar *den Haag*, langs de kortste route slechts 3 uren 7 minuten zou hebben geduurd, en niet 5 à 6 uren, gelijk nu het geval was.

TWEEDE GEDEELTE.

Ontvangsten en rekeningen.

De ontvangsten betreffende de middelen en inkomsten van Nederlandsch-Indië, 1ste hoofdstuk, welke bij de Algemeene Rekenkamer in 1901 zijn bekend geworden uit de door den Minister van Koloniën door tusschenkomst van het Departement van Financiën ingezonden bewijsstukken, zijn, in afwachting van eene vergelijking met de betreffende rekeningen, bedoeld

bij artikel 77 der wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n°. 35) in de boeken der Kamer opgenomen.

Enkele dier ontvangsten wenscht de Kamer hier te vermelden :

1°. Op de middelen van 1900 :

Aan de Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië verstrekt koper afkomstig van ter versmelting uit Indië ontvangen duiten . . . . . f 17 295,00

Netto opbrengst van het door de Nederlandsche Handelmaatschappij verkochte koper, afkomstig van buiten omloop gestelde uit Nederlandsch-Indië ontvangen duiten 821 110,97

Winst op de aanmunting van zilveren pas-munt voor Nederlandsch-Indië, aangemaakt inge- volge het Koninklijk besluit van 23 April 1900 n°. 103 . . . . . 42 871,96¹

2°. op de middelen van 1901 :

Aandeel in de winst van de *Billiton-maat- schappij* over het boekjaar 1900 1901 . . . . . 3 165 955,79

Aandeel in de winst van den spoorweg van *Samarang over Soerakarta* naar *Djokjokarta* over het boekjaar 1900 . . . . . 248 820,96

Uitkeering aan de geldmiddelen van Neder- landsch-Indië uit de opbrengst der Nederlandsche bedrijfsbelasting over het belastingjaar 1900, 1901, ingevolge de wet van 9 April 1897 (*Staatsblad* n°. 84). 382 035,33⁵

Ontvangsten in verband met de versmelting van uit Indië aangevoerde koperen munten, als:

Koopsom van eene door hande- laren overgenomen partij oud koper . . . . . f 2 7762,52

Als voren van den opstal en de afbraak der smeltinrichting 5 052,38

Als voren van gereedschappen en overgebleven materialen voor de versmelting gediend hebbende. 1 007,66

Als voren van emballage 705,48

34 528,04

Voldoening door de firma A. F. SMULDERS & C°. te *Rotterdam* van de koopsom van twee der aan- vankelijk voor de uitvoering van werken in de *Solo-vallei* bestemde zes excavateurs, tot welker onderhandschen verkoop machtiging is verleend bij Koninklijk besluit van 14 Januari 1901 n°. 42. . . . . 40 000,00

Vergoeding door de *Locomotiefabriek Krauss en Comp Actien-gesellschaft te Münster* ingevolge con- tract tot wijziging eener overeenkomst betreffende de levering van locomotieven ten behoeve van de bevoeiingswerken in de *Solo-vallei* 32 487,45

Uitkeering door de *Koninklijke Maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië* van het den lande aankomend deel der winst over 1900, (6de termijn der eereschuld, groot ¹) f 116 113,34) 11 611,33

Voldoening door het Oostenrijksche Gouver- nement van de kosten van aan het oorlogsschip *Leopard* verstrekte steenkolen 6 749,95

Winst op de aanmunting van zilveren pas- munt voor Nederlandsch-Indië, ingevolge het Koninklijk besluit van 29 Mei 1901 n°. 36 . . . . . 31 803,33

Met betrekking tot de hiervoren genoemde ontvangsten op de Middelen van 1900 en 1901, wegens winst op de aanmunting van

1) Zie het gedrukt verslag over 1896, bladz. 4.

zilveren pasmunt voor Nederlandsch-Indië en op de middelen van 1901, wegens aandeel in de winst van de Billiton-maatschappij en van den spoorweg Samarang—Forstenlanden, wordt hier het volgende aangeteekend.

Aanmunting van zilveren pasmunt ingevolge Koninklijk besluit van 23 April 1900 n°. 103.

Uit de door het Muntcollege afgelegde rekening blijkt, dat voor Nederlandsch-Indië is aangemaakt:

aan 25cent-stukken voor	f	700 000,00
„ 10 „ „ „		685 000,00
		Te zamen . . . f 1 385 000,00

terwijl de kosten bedroegen:

Wegens uit Nederlandsch-Indië ontvangen ongangbare muntstukken	f	23,10
wegens rijksdaalders afkomstig van de Nederlandsche Bank		1 337 861,70
wegens aangekocht koper		4 243,23 ^s
		te zamen. . . . . 1 342 128,03 ^s
Latende alzoo eene winst van	f	42 871,96 ^s

Bij de briefwisseling met den Minister van Koloniën betreffende het model van rekening van deze aanmunting, meende de Minister onder de aandacht van de Kamer te moeten brengen, dat de in het model voorkomende sluitpost: „winst op de aangemunte pasmunt, ad f 42 871,96^s”, slechts schijnbaar is, aangezien voor muntloon ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië aan den muntmeester bij 's Rijks munt een bedrag van f 54 352,30 is uitgekeerd.

In haar antwoord gaf de Kamer te kennen, het met de gemaakte opmerking eens te zijn en het winsteijfer der rekening slechts te beschouwen als het saldo van de ter zake der aanmunting door het Muntcollege gedane ontvangsten en uitgaven, welk saldo ten voordeele der Indische middelen komt, terwijl het muntloon wordt geboekt ten laste der Indische begrooting.

Behalve het hierbedoelde muntloon, ad, . . . f 54 352,30

zijn blijkens de van het Departement van Koloniën ontvangen gegevens nog ten laste van deze aanmunting gekomen;

kosten van emballage, vervoer, bewaking enz. hier te lande	f	467,42 ^s
vracht naar Nederlandsch- Indië benevens assurantie-premie		5 773,23
		6 240,65 ^s
		te zamen . . . . . f 60 592,95 ^s
af, voornoemd winsteijfer ad		42 871,96 ^s

zoodat op deze aanmunting een verlies is geleden van . . . . . f 17 720,99

Aanmunting van zilveren pasmunt ingevolge het Koninklijk besluit van 29 Mei 1901 n°. 36.

Uit de rekening blijkt, dat is opgeleverd en naar Nederlandsch-Indië verzonden:

aan nieuw aangemaakte 25-centstukken voor f	500 000,00
„ „ „ 10 „ „	500 000,00
	te zamen . . . . . f 1 000 000,00

en dat is betaald aan ongangbare muntspeciën uit Nederlandsch-Indië ontvangen . . . . . f	82 148,25	
aan rijksdaalders afkomstig van de Nederlandsche Bank	883 094,98 ⁵	
aan aangekocht koper	2 953,43 ⁵	
te zamen		f 968 196,67
Blijft winst, als sluitpost der rekening . . . . . f		31 803,33
De verdere kosten op deze aanmunting gevallen zijn:		
muntloon . . . . . f	39 332,00	
kosten van emballage, vervoer, bewaking epz. hier te lande	335,40	
vracht naar Nederlandsch-Indië, benevens assurance-premie	4 168,27	
te zamen		43 835,67
zoodat op deze aanmunting een verlies is geleden van		12 032,34

Billiton-maatschappij.

Ingevolge artikel 3 der overeenkomst met de Billiton-maatschappij, betreffende eene nieuwe concessie tot het winnen van tin op het eiland Billiton, goedgekeurd bij de wet van 18 Juni 1892 (*Staatsblad* n. 139), betaalt de maatschappij jaarlijks aan de Regeering vijf achtste gedeelten van het voordeelig saldo, waarmede de winst-en-verliesrekening der maatschappij wordt afgesloten.

Volgens de door den Minister van Koloniën onder dagteekening van 4 October 1901 goedgekeurde winst-en-verliesrekening, bedraagt de winst over het boekjaar 1900/1901 f 5 065 529,26⁵, waarvan vijf achtste gedeelten bedragen f 3 165 955,79.

Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij.

Bij artikel 90 der concessie tot het aanleggen en exploiteeren van een spoorweg van *Samarang* over *Soerakarta* naar *Djokjokarta*, bekrachtigd bij de wet van 6 Juli 1863 (*Staatsblad* n. 110) is bepaald dat, zoodra de schuld aan den Staat geheel is afgedragen — hetgeen op 31 December 1894 was geschied — de Staat optreedt voor 25 percent der winsten, die jaarlijks boven het cijfer van 5 percent worden verkregen.

Blijkens de winst-en-verliesrekening door den Minister van Koloniën den 7den Juni 1901 goedgekeurd, bedraagt het saldo winst over het boekjaar 1900 . . . . . f 1 367 783,84⁵

Hiervan komt aan de vennootschap 5 percent over het aandeelen-kapitaal groot f 7 450 000,00 zijnde 372 500,00

Waarna te verdeelen overblijft . . . . . f 995 283,84⁵

waarvan het aandeel van den Staat ad 25 percent bedraagt f 248 820,96.

Voorziening in kas-tekort van den Indischen dienst.

Voor het jaar 1901 is geene voorziening getroffen voor een eventueel kas-tekort van den Indischen dienst. Aangezien de in dat jaar uitgegeven schatkist-promessen, zoowel als de door de Nederlandsche Bank aan den Staat verstrekte voorschotten ingevolge artikel 11bis der Bankwet, op onderpand van schatkistbiljetten uitsluitend hebben gediend om te voorzien in de kasbehoefden van de Nederlandsche schatkist, is Nederlandsch-Indië deswege geen rente schuldig geworden.

Verkoop van gouvernements-producten.

De rekening wegens den verkoop van gouvernements-producten door de Nederlandsche Handelmaatschappij over 1900, bedoeld bij artikel 75 der wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n. 35), is den 16den September 1901 door de Algemeene Rekenkamer opgenomen en gesloten, na vergelijking met de staten en bescheiden, welke ingevolge litt. a en b van genoemd wetsartikel, geregeld door den Minister van Koloniën aan haar zijn toegezonden.

Op 31 December 1900 bleef nog door de maatschappij te verantwoorden:

60 729,77 pikols koffie ;
 92 422,65 „ Banka-tin ;
 315 215,50 kilogrammen kinabast ,

terwijl bovendien in Indië naar Nederland was geconsigneerd ,
 doch op gemeld tijdstip hier te lande nog niet aangekomen :

44 029,98 pikols koffie ;
 68 321,93 „ Banka-tin ;
 14 997,— kilogrammen kinabast.

Rekeningen van bijzondere comptabelen.

In 1901 zijn door de Algemeene Rekenkamer opgenomen en
 gesloten de volgende rekeningen van bijzondere comptabelen als :

3 rekeningen wegens verkochte vleeschbeenderen , verkocht
 ligstroom en oud papier van het militair hospitaal te Harderwijk ;

3 rekeningen wegens verkochte oude goederen en verkocht
 ligstroom van het koloniaal werfdepot te Harderwijk ;

6 rekeningen wegens den verkoop van vleeschbeenderen , oude
 goederen en ligstroom van de koloniale reserve te Nijmegen en te
 Zutphen ;

1 rekening wegens verkochte lommen van het Koninklijk
 Militair Invalidenhuis op Bronbeek ;

4 rekeningen wegens den verkoop van onbruikbare goederen ,
 geschutbrons , oud koper en opstal en afbraak enz. eener smelt-
 inrichting van uit Indië aangevoerde koperen munten ;

10 rekeningen wegens verkochte boekwerken en kaarten.

Modellen van rekening.

In de maand December 1901 werd door de Kamer , in overleg
 met den Minister van Koloniën , vastgesteld het model van
 rekening af te leggen door het Muntcollege , wegens de aan-
 munting van f 500 000 in Nederlandsch-Indische 25-centstukken
 en f 500 000 in dergelijke 10-centstukken , ingevolge het Koninklijk
 besluit van 29 Mei 1901 n°. 36.

Ter vereenvoudiging van de verantwoording wegens aanmun-
 tingen zullen in het vervolg in plaats van een afzonderlijk
 model voor elke aanmunting één of meer algemeene modellen
 van rekening worden vastgesteld , waarna de muntmeester , als
 rekenplichtig ambtenaar ingevolge de instructie voortvloeiende
 uit art. 4 der wet van 28 Mei 1901 (*Staatsblad* n°. 130) , hou-
 dende bepalingen omtrent het toezicht en de zaken der Munt ,
 zijne verantwoording zal hebben in te richten.

Omtrent dit onderwerp wordt verder verwezen naar het mede-
 gedeelde onder art. 45 van het verslag der Kamer betreffende
 de Staatsbegroting over 1901.

Terugbetaling van opleidingskosten.

Aan den borg van een gewezen kweekeling voor den militairen
 pharmaceutischen dienst in Nederlandsch-Indië was is 1896 door
 den toenmaligen Minister van Koloniën een uitstel van betaling
 verleend tot 1 Maart 1901. Vermits aan de Kamer niet gebleken
 was dat aan de verplichting tot betalen was voldaan , vroeg zij
 den Minister welke maatregelen tot invordering , in geval van
 niet betaling , waren genomen.

Uit het antwoord van den Minister bleek dat , met het oog
 op den ongunstigen financiëleen toestand van den debiteur ,
 opnieuw een uitstel was verleend , thans tot 1 Maart 1906.

Ten aanzien van de schuld van een gewezen student voor den
 militairen geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië was vroe-
 ger medegedeeld (1) dat met diens vader eene correspondentie
 was geopend , die nog niet was beëindigd , op haar verzoek om
 met de uitkomst der briefwisseling in kennis te worden gesteld
 antwoordde de Minister , dat uit die briefwisseling gebleken was
 dat de gewezen student reeds sedert geruimen tijd een zwerwend
 leven leidde en zich waarschijnlijk toen bevond in de inrichting
 „het Hoogeland” te *Beekbergen* , waarin hij door tusschenkomst
 van den Christelijken liefdebond „Maranatha” zou zijn geplaatst
 en hij dus niet bij machte was om de schuld , al ware het slechts
 gedeeltelijk , af te betalen.

Naar aanleiding van hare vraag of het restant der schuld aan

Saldo schuld van een gewezen hospitaalmeester in Suriname.

(1) Zie het gedrukte verslag over 1900 bladz. 14.

*Diamant van Bandjirmasin.**Rekening van het Departement van Koloniën met het Indisch bestuur, jaargang 1900.*

den lande van een gewezen hospitaalmeester in Suriname (1) sedert overleden, op diens nalatenschap verhaald of alsnog van de erfgenamen teruggevorderd zou kunnen worden, deelde de Minister mede, dat, blijkens van den Gouverneur van Suriname ontvangen inlichtingen, die som niet op de familie of erven van den debiteur kon worden verhaald. Dientengevolge is de schuld in de boeken der Kamer als oninvorderbaar afgeschreven.

Blijkens het verslag over 1899 (2) was de groote diamant afkomstig van *Bandjirmasin* bij de makelaars E. en J. VITA ISRAEL te *Amsterdam* in bewaring gebleven, in afwachting van eene gunstige gelegenheid tot onderhandschen verkoop tot of boven de gestelde limite van f 200 per karaat.

Aangezien van dien verkoop bij de Kamer nog niets was gebleken, heeft zij in het laatst van het jaar 1901 aan den Minister van Koloniën inlichting verzocht of bedoelde gelegenheid zich nog niet had voorgedaan en de diamant zich dus nog onder berusting van genoemde makelaars bevond.

Bij het vaststellen van dit verslag was op deze vragen nog geen antwoord ontvangen.

Uit de bij de Kamer ingekomen bewijsstukken heeft zij ook de boekingen tot stand gebracht van de gedurende de jaren 1900 en 1901 gedane ontvangsten en betalingen, welke betrekking hebben op de rekening van het Departement van Koloniën met het Indische bestuur, overeenkomstig artikel 20 van het Koninklijk besluit van 30 Maart 1867 (*Staatsblad* n°. 19), gewijzigd bij dat van 25 November 1884 (*Staatsblad* n°. 225).

De rekening over 1900 levert den volgende stand op:

Debet.

Wissels getrokken door den Gouverneur-Generaal	<i>Nihil.</i>
Betalingen door de betaalmeesters:	
in 1900	f 4 572 133,45 ^s
in 1901	361 576,27 ^s
	f 4 933 709,73
Bevelschriften ten name der generale thesaurie	12 282 243,39 ^s
Overdracht van bezwaar	13 460,65 ^s
Rijksdaalders afgeleverd aan 's Rijks munt ten behoeve van de aanmunting van zilveren pasmunt voor Nederlandsch-Indië	1 340 000,00
	<hr/>
Te zamen	f 7 515 413,78

Credit.

Bijdragen aan het weduwen- en wezenfonds voor <i>burgerlijke ambtenaren</i> in Nederlandsch-Indië en rente van de ingeschreven kapitalen van dat fonds	f 290 603,64 ^s
Als voren voor <i>militairen</i>	280 309,88 ^s
Ontvangsten voor de weeskamers in Nederlandsch-Indië	134 811,68 ^s
Wissels wegens zeetraktementen, soldijen, enz. voor de zee-macht in Nederlandsch-Indië	435 479,95 ^s
Terugbetaling van in Nederlandsch-Indië betaalde gelden en voldoening van sommen, welke aldaar moeten worden uitgekeerd	133 915,92
Uitkeering van gelden die door het Indisch bestuur in Nederlandsch-Indië zijn gestort ten	

(1) Zie het gedrukt verslag over 1900, bladz. 15.

(2) Zie het gedrukt verslag over 1899, bladz. 8.

behoefte van den Indischen dienst	
hier te lande	f 16 013 636,31
	<hr/>
	f 17 288 757,40

Credit-saldo op 1 Januari 1901. . . . f 9 773 343,62

Onder de ontvangsten in Nederland komen o. a. voor:

Voldoening door het Muntcollege van de nominale waarde van het onderzoek uit Nederlandsch-Indië ontvangen standpenningen	f 32,50
--	---------

Als voren van de opbrengst van verkocht zilver, afkomstig van versmolten ongangbare of valsche muntspeciën uit Nederlandsch-Indië	4,44
---	------

Ingezamelde gelden tot ondersteuning van de noodlijdenden op <i>Ceram</i>	16 396,52 ⁵
---	------------------------

De stand der rekening van den jaargang 1901 kan hier nog niet worden medegedeeld, aangezien nog niet alle bewijsstukken tot boeking bij de Kamer zijn ingekomen.

's Gravenhage, den 20sten Maart 1902.

De Algemeene Rekenkamer,
v. VLIET.

Ter ordonnantie van de Kamer,
VAN ASBECK.